Kuntoutussäätiön lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi Työkanava Oy -nimisestä osakeyhtiöstä ja siihen liittyvistä laeista

Kuuleminen eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunnassa 10.11.2021

Valt.tri., toimitusjohtaja Soile Kuitunen

Kuntoutussäätiö

Lakiesityksen perimmäiset tavoitteet ovat kannatettavia mutta täydentämistä tarvitaan

- Kuntoutussäätiön mielestä lakiesityksen perimmäiset tavoitteet ja taustaperusteet ovat erittäin kannatettavia. Osatyökykyisten työllisyysasteen nostaminen on tärkeää suomalaisen yhteiskunnan sosiaalisen ja taloudellisen kestävyyden kannalta.
- Kuntoutussäätiö katsoo, että täydentämistä tarvitaan erityisesti seuraaviin osakokonaisuuksiin
  1. Viimesijaisuuden määrittely
  2. Osatyökykyisille ja työyhteisölle tarvitaan tukitoimia
  3. Työkanava Oy tarvitsee yhteistyöverkostot ja alihankkijat
  4. Työkanava Oy tarvitsee systemaattiset tavat kehittää osatyökykyisten osaamista
  5. Työkanava Oy:n toimintaa ja sen markkinaehtoista palveluiden hinnoittelua tulee tarkastella koko ajan
  6. Neuvottelukunnalle myös kehittämistehtävä

2. Osatyökykyisille tarvitaan tukitoimia 1/2

- **Tutkimusten mukaan osatyökykyisten työllistymisen ja työssä jatkamisen kannalta tuloksellista on, että heillä on käytettävissään riittävä henkilökohtainen tuki ja apu, sekä räätälöityjä toimenpiteitä (Shemeikka & Pärnänen 2021). Työpaikoilla ja yhteiskunnassa osatyökykyisten työllistymiseen vaikuttavat keskeisesti asenteet ja motivaatiotekijät (Ala-Kauhaluoma ym. 2017, https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/160229/TEMjul_42_2017_verkkojulkaisu.pdf).**
- Työkanava Oy:n työntekijöiden käytettävissä ovat normaalit työterveyshuollon palvelut. Työkanava Oy:llä ei olisi erityistä palvelutoimintoyksikköä sille osoitettujen osatyökykyisten valmennukseen. Työkanava Oy:n palvelutoiminnot rajattaisiin yhtiössä työskentelyn tukemiseen ja yhtiössä työskentelevien osatyökykyisten henkilöiden kehittämistä toteutettaisiin ensisijaisesti osana olemassa olevia työvoimapalveluja.
- Yhtiö voisi kuitenkin kehittää työntekijöidensä valmiuksia samalla tavalla kuin muutkin yritykset. Yhtiö voisi tuottaa palveluja itse tai tarvittaessa ostaa täydentäviä palveluita esimerkiksi muilta välityömarkkinatoimijoilta, järjestöiltä ja muilta palveluntuottajilta hankintalain mukaisesti kilpailuttamalla.

2. Osatyökykyisille ja koko työyhteisölle tarvitaan tukitoimia 2/2

- Työkanava Oy:n tulee ottaa käyttöön työntekijöidensä ja koko työyhteisön työkykyä tukevat toimintamallit ja palvelut, jotka ovat vaikuttavia ja perustuvat tutkittuun tietoon.

- Kuntoutussäätiö esittää, että yhtiö hankkisi näitä koskevia palveluita järjestöiltä, säätiöiltä ja yhteiskunnallisilta yrityksiltä.

- Osatyökykyisten työllistäminen on osa yhteiskuntavastuuta – Työkanava Oy:n kaikessa toiminnassa ja sen kautta avautuvissa työtehtävissä.

3. Työkanava Oy tarvitsee yhteistyöverkostot ja alihankkijat

- Kaikista parhain vaikuttavuus saavutetaan sillä, että Työkanava Oy hyödyntää Suomessa olevaa laajaa ja monipuolista osaamista ja kumppaneita työllistämistoiminnassaan sekä työntekijöidensä työkyvyn ja koko työyhteisön tukemisessa.

- Tällaisia Työkanavan hankkimia palveluita voivat olla erilaiset koulutus-, konsultointi- ja kehittämispalvelut.

- Kyse on myös monimuotoisen työelämän ja työyhteisön kehittämisestä. Tähän Työkanavan on tarkoituksenmukaista hankkia osaamista asiaan erikoistuneilta järjestöiltä, säätiöiltä ja yhteiskunnallisilta yrityksiltä.

4. Työkanava Oy tarvitsee systemaattiset tavat kehittää osatyökykyisten osaamista

- Jatkuva oppiminen kuuluu kaikille. Oppimista tapahtuu myös non-formaalisti ja informaalisti, työssä, harrastuksissa, vapaa-ajalla. Oppimista voidaan tunnistaa mm. osaamismerkeillä.

- Jatkuvaan ja joustavaan oppimiseen kuuluu myös oppimisympäristöjen hyödyntäminen laaja-alaisesti. Kuntoutussäätiö painottaa, että myös Työkanava Oy:n työpaikat tulisi nähdä oppimisympäristöinä.

- Työkanava Oy:n tulee luoda toimivat ja jatkuvat yhteistyösuhteet ammatillisiin oppilaitoksiin, jotta yhtiön työntekijät voivat suorittaa näyttöjä ja tutkinnonosia. Järjestöissä on paljon kokemusta opinnollistamisen malleista.

- Hallituksen esityksessä todetaan, että yhtiö toimisi monipaikkaisesti ja osaltaan digitaalisesti. Tämä edellyttää panostuksia digitaitoihin ja räätälöityä tukea osatyökykyisille. Riittävät digitaidot ovat välttämättömyys toimittaessa monipaikkaisessa ja paikoitellen virtuaalisessa toimintaympäristössä. Digitaidot ovat kansalaistaitoja.

5. Yhtiön toimintaa ja sen markkinaehtoista palveluiden hinnoittelua tulee tarkastella koko ajan

- Kuntoutussäätiö pitää välttämättömänä sitä, että yhtiö laatii markkina-analyyseja ja toteuttaa markkinakartoituksia aina ennen kuin se päättää toimintansa laajennuksista.

- Markkinakartoituksissa tulee huomioida laajasti alueen ja toimialojen osaamisen, sekä liike- ja palvelutoiminnan tulevaisuuden näkymät.

- Järjestöjen ja yleishyödyllisten säätiöiden kanssa tulee käydä vuoropuhelua, jotta päällekkäisiltä toiminnoilta vältytään eikä viedä pohjaa järjestöjen toimintaedellytyksiltä.

6. Neuvottelukunnalle myös kehittämistehtävä

- Kuntoutussäätiö pitää tärkeänä, että neuvottelukunnalla olisi myös laajempi kehittämistehtävä arviointi-, kontrollointi- ja seurantafunktioiden lisäksi.
- Neuvottelukuntaan tarvitaan laaja-alainen eri sidosryhmien edustus ja mahdollisuus yhteiskehittämiseen näiden kesken.